

Wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 r. Manifest dla środowiska onkologii dziecięcej i hematologii

“Pokonać nowotwór złośliwy wieku dziecięcego: więcej leczyć, lepiej leczyć i eliminować nierówności”

Każdego roku w Europie u ponad 35 000 dzieci i młodzieży diagnozowany jest nowotwór. Nowotwory wieku dziecięcego są na pierwszym miejscu wśród pozawypadkowych przyczyn zgonów dzieci i młodzieży w Europie. Wszystkie są rzadkie i w ciągu całego okresu leczenia wymagają specjalnego podejścia **w celu zwiększenia odsetka wyleczeń, poprawy jakości opieki i wyeliminowania nierówności** w dostępie do wysokiej jakości badań i dobrej opieki. W ciągu ostatnich pięciu lat w Unii Europejskiej wdrożono szeroko zakrojone inicjatywy dotyczące nowotworów u dzieci, w tym m.in. **Europejski plan walki z nowotworami i Misję Nowotwór**, co było wyrazem politycznego zaangażowania w podjęcie konkretnych działań w tym obszarze. Niezwykle ważne jest utrzymanie dynamiki tych działań i zapewnienie ciągłego wsparcia. Jest to cel przyświecający organizacjom SIOPE Europe (SIOPE) i CCI Europe (CCI-E), które ściśle ze sobą współpracują, skupiając się na następujących priorytetach:

1) Uratowanie więcej istnień ludzkich dzięki lepszym metodom leczenia

Nowotwory wieku dziecięcego stanowią główną pozawypadkową przyczynę zgonów dzieci powyżej pierwszego roku życia w Europie. Co roku umiera przez nie 6000 młodych pacjentów. Choć wskaźniki 5-letniego przeżycia wzrosły do 80%, (1) i widać również poprawę wskaźników 10-letniego przeżycia (2), to jednak cały czas występują problemy związane z tempem rozwoju metod leczenia nowotworów pediatrycznych (3).

2) Wspieranie powrotu do zdrowia dzieci i młodzieży po leczeniu

Szacuje się, że liczba osób w Europie, które przeżyły nowotwór złośliwy wieku dziecięcego wynosi około 500 000 i rośnie każdego roku, ale co najmniej dwie trzecie z nich doświadcza długotrwałych, niepożądanych skutków ubocznych w wieku dorosłym (4). Powikłania po leczeniu często wymagają opieki przez całe życie i utrudniają codzienne funkcjonowanie w życiu społecznym i gospodarczym. Dla jakości życia ozdrowieńców ogromne znaczenie ma zapewnienie odpowiedniego, ciągłego wsparcia psychospołecznego i medycznego.

3) Eliminacja nierówności wśród dzieci i młodzieży chorych na nowotwory

Szacuje się, że nierówności w dostępie do leczenia, opieki i protokołów badawczych w całej Europie powodują, że różnica we wskaźnikach przeżywalności nowotworów u dzieci wynosi aż 20%, przy czym największe wyzwania w tym względzie stoją przed krajami Europy Wschodniej (1). Konieczne jest podjęcie działań w celu zmniejszenia nierówności w dostępie do wysokiej jakości opieki i badań naukowych dla całej populacji dzieci i młodzieży chorej na nowotwory w Europie przy zastosowaniu podejścia skupionego na potrzebach pacjenta.

LICZYMY NA PAŃSTWA POMOC JAKO ORĘDOWNIKÓW DZIECI CHORYCH NA NOWOTWORY!

- ✓ Jako przyszli posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo odegrać istotną rolę orędowników dzieci i młodzieży chorych na nowotwory poprzez promowanie inicjatyw legislacyjnych mających znaczenie dla młodych pacjentów, osób po leczeniu onkologicznym i ich rodzin w całej Europie.

1. Działanie legislacyjne

By pomagać dzieciom i młodzieży z chorobami nowotworowymi wymagany jest szereg działań legislacyjnych, m.in. pozwalających na realizację ich potrzeb medycznych i eliminację nierówności w dostępie do najlepszych leków, a także przyjęcie strategii rozwoju leków obejmującej wsparcie dla innowacji. Zasadnicze znaczenie ma także prawodawstwo umożliwiające transgraniczną współpracę naukową z wykorzystaniem danych zdrowotnych – zarówno do celów badawczych, jak i na potrzeby świadczenia opieki.

Wspieranie szybkiego przyjęcia przepisów farmaceutycznych na poziomie Unii Europejskiej, które będą odpowiadać na potrzeby dzieci chorych na nowotwory

Poprzednie przepisy dotyczące leków pediatrycznych i sierocych nie uwzględniały niezaspokojonych potrzeb dzieci i młodzieży z chorobą nowotworową (3). Ponieważ rozwój wysokiej jakości, innowacyjnych produktów ma kluczowe znaczenie w leczeniu nowotworów wieku dziecięcego, bardzo zależy nam na szybkim przyjęciu odpowiednich przepisów farmaceutycznych w Unii Europejskiej. W negocjacjach dotyczących kwestii legislacyjnych Państwa pomoc będzie potrzebna w trzech kluczowych kwestiach:

Zapewnienie lepszych leków dla dzieci: opracowanie mniej toksycznych metod leczenia

Lepsze leki to leki odpowiednie dla dzieci. To oznacza nie tylko terapie poprawiające wskaźnik wyleczeń, ale także takie, które stworzono specjalnie z myślą o młodych pacjentach. Ważne jest, by były mniej toksyczne, gdyż to pozwala na redukcję ostrych lub długoterminowych skutków ubocznych i szybszy powrót do zdrowia.

Tworzenie zachęt do rozwoju konkretnych leków przeciwnowotworowych dla dzieci

W związku ze złożonością nowotworów pediatrycznych – rzadkością ich występowania, trudnościami w opracowywaniu badań klinicznych i niejednorodną strukturą populacji pacjentów – proces rozwoju leków w tym obszarze jest spowolniony i brak jest czynników czysto rynkowych, które rozwój ten by stymulowały. Aby pobudzać zainteresowanie rynku i kreować nowe możliwości leczenia nowotworów wieku dziecięcego wspieranie innowacyjności w badaniach nad lekami jest rzeczą nader konieczną.

Dostęp do leków: zmniejszanie nierówności między państwami członkowskimi i zapobieganie niedoborom

Niedobory i nierówny dostęp dzieci i młodzieży do podstawowych leków przeciwnowotworowych to niestety powszechne zjawisko(5), które stanowi zagrożenie dla skuteczności leczenia i przeżywalności pacjentów.

Dlatego konieczne jest wspieranie inicjatyw Komisji Europejskiej mających na celu poprawę równego dostępu do leków. W szczególności należy zachęcać firmy farmaceutyczne do wprowadzania nowych leków równocześnie we wszystkich państwach członkowskich w ramach równego traktowania pacjentów w Europie. Ponadto wsparcie ze strony prawodawstwa unijnego ma istotne znaczenie dla rozwoju i dostępności tzw. produktów leczniczych terapii zaawansowanej (ATMP) stosowanych w leczeniu wszystkich nowotworów złośliwych u dzieci.

Także niezwykle ważne jest, by każdy pacjent chory na nowotwór wieku dziecięcego miał szybki dostęp do dopuszczonych do obrotu produktów leczniczych, gdyż opóźnianie leczenia może mieć dramatyczne skutki. Uważamy, że właściwym sposobem na zapewnienie dostępności leków dla dzieci oraz zapobieganie niedoborom leków w Europie jest przyjęcie skoordynowanego podejścia na poziomie Unii Europejskiej.

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Zadbanie o to, by definicja niezaspokojonych i wysoce niezaspokojonych potrzeb medycznych obejmowała ograniczanie ostrej lub długotrwałej toksyczności terapii.
- ✓ Promowanie zachęt ukierunkowanych na rozwój leków pediatrycznych i sierocych, co oznacza, że pierwsze dopuszczone wskazanie powinno dotyczyć wysoce niezaspokojonych potrzeb medycznych w populacji pediatrycznej.
- ✓ Poparcie wniosku Komisji Europejskiej w sprawie poprawy równego dostępu do leków poprzez zachęcanie przedsiębiorstw farmaceutycznych do równoczesnego wprowadzania nowych leków we wszystkich państwach członkowskich.
- ✓ Zapewnienie niezwłocznego przyjęcia inicjatyw ustawodawczych i działań zaproponowanych przez Komisję Europejską – konkretnie aktu prawnego w sprawie leków krytycznych – w celu rozwiązania problemu niedoborów leków.

Wykorzystanie możliwości związanych z dużymi zbiorami danych (*big data*) w oparciu o skuteczne ramy regulacyjne umożliwiające wymianę danych dotyczących transgranicznej opieki zdrowotnej.

Już wcześniej opisywaliśmy trudności związane z przekazywaniem danych zdrowotnych czy badawczych związane z wejściem w życie przepisów RODO (6). Duże nadzieje pokładamy w planowanych zmianach legislacyjnych wynikających z wprowadzenia Europejskiej Przestrzeni Danych Dotyczących Zdrowia (European Health Data Space, EHDS). Powinno to stwarzać nowe możliwości w zakresie badań i świadczenia opieki, ułatwić pacjentom korzystanie z danych oraz umożliwić pewny i bezproblemowy transfer danych dotyczących zdrowia.

Wielki potencjał w zakresie opieki nad chorymi na nowotwory wieku dziecięcego i badaniach w tym obszarze upatruje się w *big data* i sztucznej inteligencji (AI). Unia Europejska realizuje już projekty, które mają szansę zapewnić jej pozycję światowego lidera w dziedzinie terapii polegających na szerokim wykorzystaniu danych, w tym: **projekt UNICA4EU**, w ramach

którego określono obszary wykorzystania klinicznych zastosowań sztucznej inteligencji w leczeniu nowotworów dziecięcych oraz **projekt UNCAN**, którego celem jest lepsze poznanie nowotworów i ich przyczyn. Skoordynowane inicjatywy unijne w zakresie danych dotyczących onkologii dziecięcej mogłyby zwiększyć możliwości wykorzystania potencjału dużych zbiorów danych, zwłaszcza w ramach współpracy z amerykańską inicjatywą National Childhood Cancer Data Initiative.

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Zapewnienie szybkiego przyjęcia i wdrożenia Europejskiej Przestrzeni Danych Dotyczących Zdrowia, by umożliwić bezpieczne gromadzenie dużych ilości danych oraz uprawnić transgraniczną wymianę danych na potrzeby badań naukowych i świadczenia opieki w onkologii dziecięcej.
- ✓ Wystosowanie apelu do Komisji Europejskiej, by zadbała o ciągłość projektów dotyczących sztucznej inteligencji i dużych zbiorów danych w zakresie nowotworów dziecięcych (takich jak UNCAN.eu i UNICA4EU) poprzez wykorzystanie opracowanych w ich ramach wyników i wniosków w szeroko zakrojonej nowej inicjatywie dot. **Europejskich danych nt. nowotworów u dzieci.**

2. Sięgnięcie do budżetu unijnego

Bardzo ważne jest przyspieszenie rozwoju badań naukowych i innowacji w zakresie nowotworów dziecięcych w całej Europie, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, w których konieczne są pilne działania – zarówno od strony medycznej, jak i badawczej.

Budżet, który pozwoli na prowadzenie działań badawczo-rozwojowych i zagwarantuje ciągłość unijnych programów zdrowotnych

Aby uzupełnić mapę badań pediatrycznych, potrzebne jest specjalne, wszechstronne finansowanie badań i innowacji, z uwzględnieniem niezaspokojonych potrzeb medycznych w zakresie nowotworów u dzieci. Dla naszej społeczności ogromną wartość miały inwestycje publiczne w konkretne interwencje w zakresie nowotworów wieku dziecięcego, prowadzone w ramach programów EU4Health, Horizon Europe i Digital Europe. Finansowanie i przetargi w dziedzinie badań i innowacji, zdrowia psychicznego i kwestii związanych z funkcjonowaniem po wyjściu z choroby mają bardzo duże znaczenie dla instytucji i osób zajmujących się chorobami nowotworowymi. Dzięki skutecznym programom budżetowym UE ukierunkowanym na nowotwory u dzieci możemy wspierać innowacje, dzielić się wiedzą i łączyć wszystkie zainteresowane strony w tej dziedzinie, wywierając bezpośredni pozytywny wpływ na jakość leczenia i dobrostan dzieci chorych na nowotwory, ozdrowieńców i ich rodzin.

W latach 2021–2027 budżet EU4Health znacznie wzrósł i poza programem Horizon Europe pozwolił na finansowanie innych znaczących inicjatyw, konkretnie **Europejskiego planu walki z nowotworami** i **Misji Nowotwór**. Dzięki temu wsparciu udaje się realizować niezwykle cenne działania i projekty pozwalające na lepsze zrozumienie nowotworów u dzieci, optymalizowanie diagnostyki i leczenia oraz poprawę jakości życia młodych pacjentów. Teraz konieczne jest wykorzystanie dynamiki tych programów i eliminowanie barier i nierówności w dostępie do badań i opieki w całej Europie.

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Zadbanie o to, by walka z nowotworami u dzieci nadal była odpowiednio uwzględniona w budżecie unijnym, m.in. w kolejnych wieloletnich ramach finansowych (2028–2034).

- Kontynuowanie dotychczasowych inwestycji, które napędzają rozwój badań, innowacyjnych terapii i diagnostyki dla dzieci i młodzieży chorych na nowotwory oraz pozwalają na opracowywanie specjalistycznych metod leczenia.

Długoterminowe wsparcie dla inicjatyw w zakresie zdrowia psychicznego, opieki psychospołecznej i działań ukierunkowanych na ozdrowieńców

Rozpoznanie nowotworu może mieć wpływ na pacjenta od strony psychospołecznej, zarówno w trakcie leczenia, jak i po jego zakończeniu. Dane pokazują, że dwie trzecie osób, które przeszły nowotwór w dzieciństwie czy w wieku młodzieńczym mają do czynienia z niekorzystnymi późnymi skutkami choroby i jej leczenia, co negatywnie oddziałuje na ich zdrowie psychiczne.

Europejski plan walki z nowotworami w dużym stopniu przyczynił się do uwypuklenia tych wszystkich kwestii, gdyż skupił w sobie szereg inicjatyw pozwalających na poprawę opieki nad ozdrowieńcami – teraz ważne jest, by inicjatywy te utrzymać w perspektywie długofalowej.

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Zapewnienie bieżących inwestycji w obszarze wsparcia psychospołecznego i działań na rzecz ozdrowieńców w toku prac nad kolejnymi wieloletnimi ramami finansowymi (2028–2034).
 - Apelowanie do Komisji Europejskiej, by kontynuowała zobowiązania przyjęte w ramach Europejskiego planu walki z nowotworami i unijnej Misji Nowotwór w odniesieniu do finansowania inicjatyw w zakresie zdrowia psychicznego, opieki psychospołecznej i wspierania młodych pacjentów chorych na nowotwory, takich jak “EU Network of Youth Cancer Survivors” (EU-CAYAS-NET) czy “Cancer Survivor Smart Card”.

3. Orędownicy walki z nowotworami u dzieci

Szerzenie świadomości na temat potrzeb i priorytetów osób i instytucji walczących z nowotworami u dzieci oraz kontynuacja działań na rzecz eliminacji nierówności w badaniach i opiece to zadania, których realizacja nie może obyć się bez Państwa bieżącego wsparcia. Liczymy, że zostaną Państwo orędownikami naszej sprawy poprzez zaangażowanie się w kwestie o istotnym znaczeniu dla młodych pacjentów.

Apel o przyjęcie specjalnego podejścia do opieki onkologicznej i badań onkologicznych w całej UE

Istnieje ogromna potrzeba eliminowania nierówności w dostępie do dobrej opieki i standardowego leczenia oraz przyspieszenia rozwoju badań naukowych i innowacji w zakresie nowotworów dziecięcych w Unii Europejskiej. Jako że ośrodki onkologiczne dla dorosłych nie są w stanie sprostać potrzebom dzieci i młodzieży z nowotworami, stworzenie struktur specyficznych dla nowotworów wieku dziecięcego staje się niezwykle pilną kwestią. Ponadto skoordynowanych działań wymaga akredytacja ośrodków leczących nowotwory u dzieci i utrzymanie Europejskiej Sieci Referencyjnej ds. Nowotworów Dziecięcych (ERN PaedCan).

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Apelowanie o realizację konkretnych inicjatyw mających na celu poprawę kompleksowej opieki i wzmożenie badań nad nowotworami u dzieci, w tym:
 - Utworzenie **kompleksowych struktur związanych z leczeniem nowotworów dziecięcych*** i rozszerzenie programu partnerskiego w dziedzinie nowotworów dziecięcych**.
 - Zwiększenie efektywności współpracy transgranicznej w zakresie nowotworów dziecięcych, w szczególności sieci ERN PaedCan, i zapewnienie większej przejrzystości w zakresie dostępu do transgranicznych badań klinicznych.
 - Wspieranie koncepcji akredytacji ośrodków zapewniających opiekę onkologiczną dla dzieci, korzystając z istniejących już instrumentów unijnych takich jak akredytacja ERN PaedCan, w celu poprawy dostępu do dobrej opieki. Powyższe inicjatywy powinny być przedmiotem wspólnych działań decydentów przy współpracy z pracownikami służby zdrowia i organizacjami pacjentów.
 - Wspieranie europejskich sieci zajmujących się nowotworami dziecięcymi, które prowadzą badania kliniczne pozwalające na zwiększenie przeżywalności i zmniejszanie długoterminowych negatywnych skutków terapii. Rolą tych sieci jest również eliminowanie nierówności poprzez zapewnianie standardowych zabiegów pielęgnacyjnych we wszystkich państwach członkowskich. Ich funkcjonowanie opiera się działaniach badaczy/ specjalistów przy zaangażowaniu pacjentów/ rodziców/ ozdrowieńców.

Podkreślanie potrzeby wprowadzenia

Celem naszej Wspólnoty jest przyspieszenie standardów opieki nad dziećmi i młodzieżą. Dążymy do wdrożenia Europejskich Nowotworową, w wersji niedawno zaktu

* Kompleksowe struktury związane z leczeniem nowotworów u dzieci – Obecnie Europejskim celem jest utworzenie unijnej sieci kompleksowych ośrodków onkologicznych. Jednakże **zaspokoić potrzeb w zakresie opieki nad pacjentami onkologicznymi i powiązanych z nimi badań nad nowotworami u dzieci na poziomie unijnym różni się od rozwiązań w krajach członkowskich. Należy zatem utworzyć specjalne kompleksowe struktury związane z nowotworami, wyposażone w odpowiednie zasoby i zintegrowane z nadrzędną europejską siecią onkologiczną** – I

Struktury te pozwoliłyby na uwzględnienie zasadniczych różnic w organizacji opieki i badań nad nowotworami u dzieci i dorosłych oraz przyspieszyłyby realizację unijnego programu badań naukowych w dziedzinie onkologii. W ich ramach byłaby prowadzona współpraca ze wszystkimi centrami ERN i kompleksowych centrów onkologicznych dla dorosłych pacjentów onkologicznych.

** Programy partnerskie (twinning programmes) – pilotażowe projekty partnerskie wdrażane w ramach współpracy pomiędzy ośrodkami z krajów rozwijających się a państwami członkowskimi. Ich referencyjność udowodniły istotną rolę partnerstwa w eliminowaniu nierówności. Ich działania obejmują wymianę najlepszych praktyk i zwiększanie dostępu do know-how, wdrażanie programów edukacyjnych, wymianę najlepszych praktyk i zwiększanie dostępu do know-how, wdrażanie programów pozwalających na transfer wiedzy eksperckiej i wzajemne wizyty specjalistów w celu wymiany doświadczeń. **działań jest rozwój programu partnerskiego w dziedzinie nowotworów dziecięcych** jako priorytetu, którego celem jest zmniejszanie nierówności w dostępie do wysokiej jakości opieki i inno

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Działania na rzecz przyjęcia i wdrożenia przez państwa członkowskie Europejskich Standardów Opieki nad Dziećmi z Chorobą Nowotworową; opracowanych już przez CCI-E i SIOPE, na przykład poprzez inicjatywy polityczne podejmowane w Parlamencie Europejskim i inne narzędzia wspierające.

Badanie przyczyn i czynników ryzyka w zakresie chorób nowotworowych u dzieci

W przypadku większości nowotworów wieku dziecięcego cały czas trudno jest zidentyfikować zależne czynniki ryzyka, chociaż wiadomo, że pewną rolę odgrywają kwestie genetyczne (7). Z tego względu poznanie przyczyn nowotworów u dzieci – w tym poprzez badania nad genetycznym podłożem choroby – ma znaczenie priorytetowe. Ponadto w skutecznym zapobieganiu nowotworom i ich wczesnym wykrywaniu może pomóc analiza środowiskowych czynników ryzyka poprzez zastosowanie innowacyjnych metod badawczych.

Jako posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo nas wesprzeć poprzez:

- ✓ Rozwijanie inicjatyw Komisji Europejskiej w zakresie badania środowiskowych czynników ryzyka nowotworów u dzieci w ramach Europejskiego planu walki z nowotworami i Misji Nowotwór, ciągle podkreślanie istotności tego tematu oraz inspirowanie dalszych rozmów z instytucjami europejskimi, pacjentami i środowiskiem akademickim, których efekty mogą stanowić wkład w unijne badania przyczyn nowotworów u dzieci.
- ✓ Wspieranie dostępu do badań genetycznych i poradnictwa genetycznego dla dzieci i młodzieży w całej Europie. W lepszym zrozumieniu nowotworów dziecięcych może także pomóc sekwencjonowanie DNA wszystkich nowo zdiagnozowanych dzieci oraz profilowanie molekularne nowotworów na poziomie Europy.
- ✓ **Pomoc z Państwa strony ma ogromne znaczenie**

Istnieje realna szansa, że w latach 2024–2029 uda się połączyć dotychczasowe inicjatywy unijne i poczynić postępy w ramach zintegrowanego programu walki z nowotworami, który pozwoli na **ratowanie chorych, poprawę jakości życia ozdrowieńców i eliminację nierówności**. Jako przyszli posłowie do Parlamentu Europejskiego mogą Państwo odegrać ogromną rolę w kwestii promowania przełomowych zmian w leczeniu nowotworów u dzieci.

Zwracamy się do Państwa z wielką prośbą o poparcie niniejszego manifestu i naszej misji, którą jest zapewnienie najlepszej możliwej opieki wszystkim młodym pacjentom z Europy cierpiącym na nowotwory.

Europejskie Towarzystwo Onkologii Dziecięcej (SIOPE lub SIOP Europe) to jedyna ogónoeuropejska organizacja reprezentująca wszystkich specjalistów zajmujących się nowotworami wieku dziecięcego. Zrzeszając ponad 2 500 członków w 35 krajach, SIOPE zapewnia możliwie najlepszą opiekę wszystkim młodym pacjentom w Europie cierpiącym na nowotwory (www.siope.eu).

Childhood Cancer International – Europe (CCI-E lub CCI Europe) to stowarzyszenie na rzecz walki z nowotworami u dzieci, zrzeszające rodziców, pacjentów i osoby, które zakończyły leczenie onkologiczne, a także inne europejskie organizacje zajmujące się nowotworami wieku dziecięcego. Do CCI-E należy ponad 65 organizacji w 34 krajach w Europie. CCI Europe współpracuje ze wszystkimi zaangażowanymi stronami, którym przyświeca ten sam cel: pomóc dzieciom i młodzieży chorym na nowotwory w dojściu do zdrowia bez długoterminowych problemów zdrowotnych lub przy ich możliwie największym ograniczeniu (www.ccieurope.eu).

✓ Bibliografia

1. Gatta G, Botta L, Rossi S, Aareleid T, Bielska-Lasota M, Clavel J, et al. Childhood cancer survival in Europe 1999-2007: results of EUROCORE-5--a population-based study [Przeżywalność nowotworów dziecięcych w Europie w latach 1999–2007: wyniki badania populacyjnego EUROCORE-5]. *Lancet Onkol.* styczeń 2014 Jan;15(1):35–47.
2. Schulpen M, Visser O, Reedijk AMJ, Kremer LCM, Zwaan CM, Eggermont AMM, et al. Significant improvement in survival of advanced stage childhood and young adolescent cancer in the Netherlands since the 1990s [Znacząca poprawa przeżywalności w zaawansowanym stadium nowotworów wieku dziecięcego i wczesnego wieku młodzieńczego w Holandii od 1990 r.]. *Eur J Cancer.* listopad 2021;157:81–93.
3. Vassal G, de Rojas T, Pearson ADJ. Impact of the EU Paediatric Medicine Regulation on new anti-cancer medicines for the treatment of children and adolescents [Wpływ rozporządzenia UE w sprawie leków pediatrycznych na nowe leki przeciwnowotworowe stosowane w leczeniu dzieci i młodzieży]. *Lancet Child Adolesc Health.* marzec 2023; 7(3):214–22.
4. Hjorth L, Haupt R, Skinner R, Grabow D, Byrne J, Karner S, et al. Survivorship after childhood cancer: PanCare: A European Network to promote optimal long-term care [Osoby, które przeżyły chorobę nowotworową w dzieciństwie: PanCare: Europejska sieć promująca optymalną opiekę długoterminową]. *Eur J Cancer.* 1 lipca 2015;51(10):1203–11.
5. Vassal G, Kozhaeva O, Griskjane S, Arnold F, Nysom K, Basset L, et al. Access to essential anticancer medicines for children and adolescents in Europe [Dostęp do podstawowych leków przeciwnowotworowych dla dzieci i młodzieży w Europie]. *Ann Oncol.* kwiecień 2021;32(4):560–8.
6. Vassal G, Lazarov D, Rizzari C, Szczepański T, Ladenstein R, Kearns PR. The impact of the EU General Data Protection Regulation on childhood cancer research in Europe [Wpływ ogólnego rozporządzenia UE o ochronie danych na badania nad nowotworami u dzieci w Europie]. *Lancet Onkol.* 1 sierpnia 2022;23(8):974–5.
7. Vassal G, Pearson ADJ. Cancer research in Europe: a focus on children and young people [Badania nad nowotworami w Europie wśród dzieci i młodzieży]. *Lancet Onkol.* styczeń 2023;24(1):8–9.